

Sygn. akt III USK 507/21

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania Z. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie

o wypłatę świadczenia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 października 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 20 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 166/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 166/21 Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z 9 marca 2021 r., sygn. akt IV U 969/20 w punkcie I i III w ten sposób, że oddalił odwołanie Z. D. od decyzji organu rentowego z 5 listopada 2020 r. i obciążył go kosztami postępowania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie decyzją z 5 listopada 2020 r. (znak: [...]) przyznał ubezpieczonemu Z. D. prawo do emerytury, poczynając od 1 października 2020 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury została ustalona na kwotę 1.146,37 zł brutto. Jednocześnie tą decyzją Zakład zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. Organ rentowy stwierdził, że ubezpieczonemu przysługuje

uprawnienie do świadczenia z Wojskowego Biura Emerytalnego w Szczecinie, zatem ma prawo do pobierania jednego świadczenia - wyższego lub wybranego przez ubezpieczonego.

Z. D. wniósł odwołanie od ww. decyzji do Sądu Okręgowego w Koszalinie. Domagał się jej zmiany poprzez zobowiązanie Zakładu do podjęcia zawieszonych emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jej wypłaty ubezpieczonemu. Ponadto wniósł o stwierdzenie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oraz zasądzenie od ZUS kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podtrzymał stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 9 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie podjąć wypłatę emerytury przyznanej Z. D. poczynając od 1 października 2020 r., oddalił odwołanie w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) w zw. z art. 15a, art. 18e ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin; art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną i zmienił zaskarżony wyrok.

Sąd drugiej instancji opierając się na licznie i szczegółowo przywołanych wypowiedziach orzecznictwa Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów powszechnych wskazał, że prawo do otrzymywania jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest trwale usankcjonowane. Zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z FUS nie może

jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia, i odwrotnie. Skoro wysokość przyznanej ubezpieczonemu emerytury mundurowej okazała się wyższa od emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, to prawidłowo organ rentowy zawiesił wypłatę przyznanej ubezpieczonemu emerytury powszechnej.

Sąd odwoławczy podkreślił, że regułą wyrażoną w art. 95 ust. 1 jest, iż zbieg prawa do kilku świadczeń określonych w ustawie rodzi dla organu rentowego obowiązek wypłaty tylko jednego - wyższego - świadczenia. Zainteresowanemu przysługuje jednak wybór: jeżeli zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie będzie musiało zostać uwzględnione. Jeśli zainteresowany nie złoży żadnego oświadczenia w tej kwestii, organ rentowy kontynuuje wypłatę świadczenia wyższego.

Sąd odwoławczy zauważył także, że uchwała Sądu Najwyższego z 17 lutego 2010 r. (II UZP 10/09, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 215) stanowi, że przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, w brzmieniu sprzed zmiany z 2008 r., nie wyłączał nabycia prawa do emerytury z FUS przez żołnierza zawodowego, jeżeli okresy składkowe, o których mowa w tym przepisie, nie zostały uwzględnione przy obliczeniu emerytury żołnierza zawodowego. W uzasadnieniu następnie Sąd Najwyższy rozwinął myśl, iż emeryci wojskowi nie mogą być pozbawieni prawa do emerytury powszechnej. Do 1 października 2003 r. każde prawo do emerytury (mundurowej i powszechnej) ustalało się niezależnie, tj. według reguł danej ustawy (systemu) i następnie żołnierz mógł dokonać wyboru świadczenia. Obecnie problem nie istnieje dzięki zmianie art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawą z 2008 r. Emeryt wojskowy który, ze względu na art. 2 ust. 1 pkt 1, nie mógł wybrać emerytury powszechnej, może wykorzystać składki i kapitał ubezpieczeniowy, jeżeli wybierze emeryturę cywilną. Sama treść cytowanego uzasadnienia wskazuje, że Sąd Najwyższy podziela w nim pogląd o niezależnym nabywaniu praw do świadczeń lecz konieczności wyboru jednego z nich. Przełomowość cytowanego orzeczenia zasadzała się na potwierdzeniu prawa byłych żołnierzy zawodowych do wyboru emerytur z FUS (cywilnych). Orzeczenie to nie pozwala jednak wyinterpretować prawa do pobierania (sumowania) dwóch emerytur przez żołnierzy, którzy swą służbę rozpoczęli przed 1 stycznia 1999 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne i konieczność wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w odniesieniu do osób urodzonych po 1 stycznia 1949 r., które pozostawały w służbie wojskowej przed 2 stycznia 1999 r. i które wnoszą o przyznanie emerytury z ZUS, a prawa tego im się odmawia ze względu na pobieranie emerytury wojskowej, przy założeniu, że przyznane świadczenie będzie dla ubezpieczonego drugim świadczeniem emerytalnym, obok emerytury wypłacanej przez WBE, a jednocześnie nie będzie podlegać zawieszeniu wypłaty na podstawie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej z uwagi na prokonstytucyjną wykładnię w wyroku Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, OSNP 2019 nr 9, poz. 114.

Skarżący wniósł ponadto o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, to jest:

1) czy użyte w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej pojęcie „została obliczona na zasadach określonych w art. 15a lub 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin” oznacza emeryturę, która została przyznana na podstawie wyżej wymienionych przepisów, tzn. niewystarczające jest obliczenie emerytury na zasadach określonych w tych przepisach, a konieczne jest spełnienie także kryteriów podmiotowych w nich określonych (moment powołania do służby wojskowej);

2) czy możliwa jest taka interpretacja przepisów art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która powodowałaby różnicowanie analogicznej sytuacji emerytów w jednej grupie zawodowej bez istotnej przyczyny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu

Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym

orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Sformułowane przez skarżącego problemy prawne, przedstawiane jako zagadnienia prawne i uzasadniające twierdzenie o potrzebie wykładni przepisów, nie mają przymiotu istotnych zagadnień prawnych i nie budzą poważnych wątpliwości w zakresie wykładni wskazanych przepisów prawnych, bowiem zostały już one wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58) wskazano, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 z późn. zm. w związku z art. 7 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 z późn. zm.).

W uzasadnieniu przywołanej uchwały Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)...” użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po 1 stycznia 1999 r. oraz po 31 grudnia 2012 r.

Przedstawione przez skarżącego zagadnienia prawne i wątpliwości interpretacyjne zostały już zatem rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego i nie wymagają ponownego rozpatrzenia.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]